Maastricht in Beeld

De Toneelacademie

61

oktober 2024

De Toneelacademie

De Toneelacademie bestaat uit twee gebouwen, parallel aan elkaar, rond een binnenplein. Het westelijke deel is het oudst. Het is het voormalige gereformeerd weeshuis. Dat is gebouwd in drie fases en bestaat uit drie delen. Het voorste stuk, dat aan de Lenculenstraat, werd in de eerste helft van de 17de eeuw gebouwd. De speklagen in de gevel zijn zeer kenmerkend voor de Maaslandse bouwstijl.

Het achterste deel, dat aan de Jeker, is van 1640. Rond 1690 werden de gebouwen verbonden door een tussenbouw. Alle delen zijn gebouwd tegen de muur van de eerste stadsomwalling. Die is wat gebogen, vandaar dat de drie blokken een beetje geknikt zijn. Tot 1913 werd het complex gebruikt als protestants weeshuis.

Op de foto links zien we de Jeker, de brug en de stadsmuur en het derde blok.

Adres: Lenculenstraat 31-33
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Toneelacademie_Maastricht

De voorgevel stak vanaf het begin een meter naar voren, de straat in, en dat was een belemmering. In 1913 werd de voorgevel afgebroken en een meter naar achteren weer opgebouwd. Daarmee werd de rooilijn van de straat rechtgetrokken.

Ook werd in dat jaar het oostelijke blok gebouwd in neo-renaissancestijl. De bouwstijl sluit met de trapgevels, de hardstenen raamomlijstingen en het Maaslandse uiterlijk goed aan bij de bestaande bouw aan de westzijde. Het gebouw werd een meisjesschool voor meer uitgebreid lager onderwijs (mulo).

Het gebouw is een rijksmonument met een bijzondere waardering: het gebouw is architectonisch belangrijk en ziet er zeer esthetisch uit. Het is een belangrijke toevoeging aan het omliggende stadsdeel. En het is erg gaaf gebleven en is tamelijk zeldzaam.

In de westbouw was tussen 1914 en 1951 het oudheidkundig museum gevestigd dat later de naam Bonnefanten kreeg.

De Toneelacademie Maastricht bestaat sinds 1950 en is opgericht door de directeur van de Jan van Eyckacademie Bernard Verhoeven. Vanaf 1951 in de academie gevestigd in dit complex.

Tussen 1983 en 1985 werd het complex gerestaureerd en verbouwd. Toen is ondermeer het souterrain gebouwd onder het binnenplein. Daarin zit de theaterzaal.

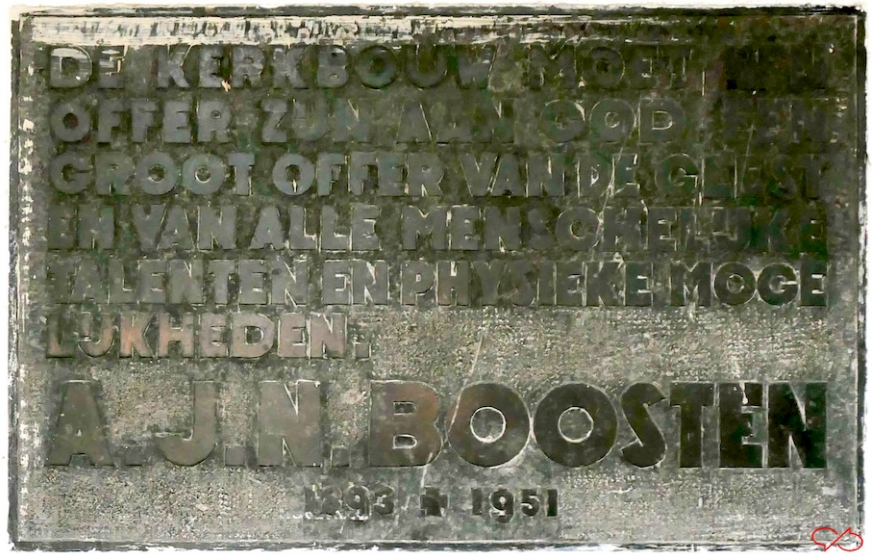

Een opmerkelijke gedenksteen met boodschap in de hal van de Toneelacademie aan de Lenculenstraat. De boodschap luidt: De kerkbouw moet een offer zijn aan God, een groot offer van de geest en van alle menschelijke talenten en physieke mogelijkheden. A.J.N. Boosten 1893 + 1951. De steen is vrijwel zwart, de tekst is vrijwel niet te lezen. De foto is dan ook flink bewerkt.

Het krantenartikel rechts is uit het Limburgs Dagblad, 14 mei 1952. (bron Delpher). Het gaat over de vierde Dies Natalis, het vierde geboortejaar van de Jan van Eyckacademie. Die was in die tijd gevestigd in dit gebouw. Die academie heeft sinds 1961 een eigen gebouw aan het Academieplein, de steen is blijven zitten.

Dies Natalis Jan van Eyck-academie

Gedenksteen onthuld voor wijlen architect Boosten

MAASTRICHT, 13 Mei. (Eig. red.) Heden, feest van St. Servaas, vierde de Jan van Eyck-academie haar vierde Dies Natalis. Om 9 uur was H. Mis voor studenten, docenten en bestuur, gevolgd door gezamenlijk ontbijt in de hotelvakschool. Daarna werd in de hal van het academiegebouw een gedenksteen onthuld voor zaliger architect A. Boosten, bestuurslid en promotor van de academie.

Deze steen draagt de volgende tekst van Boosten zelf, gevonden in zijn nagelaten papieren: „De kerkbouw moet een offer zijn aan God, een groot offer van de geest en van alle menselijke talenten en physieke mogelijkheden. A. J. N. Boosten 1893-1951."

Directeur L. Linssen, voorzitter van het bestuur, herdacht dankbaar en in piëteit wijlen Alfons Boosten, wiens leven waarlijk aan de academie gewijd was. Hij bracht er geestelijke en geldelijke offers voor. Een minuut stilte werd dan betracht. In de aula werd vervolgens een academische zitting gehouden. Prof. Lau, dekan van het docentencorps, gaf

In de hal is aan beide zijden een spiegelwand. Wie op de witte tegels in het midden gaat staan, is in het middelpunt van de zichtbare wereld. Dé plek voor acteurs.

Op de spiegel staat te lezen: Langzaam opent zich het inzicht dat het licht van binnenin is wat die wisseling geeft van tinten. Een dichtregel van Ida Gerhardt.

Een schietgat in de muur geeft een doorkijkje naar café Tribunal.

Langzaam
Langzaam opent zich het inzicht
dat een werkelijk vers iets levends
is, van stonden aan een wonder.

Langzaam opent zich het inzicht
dat het licht van binnenin is
wat die wisseling geeft van tinten.

Langzaam opent zich het inzicht
dat geen mensenkind kan weten ...

waar de herkomst van het vers ligt.

Ida Gerhardt, 1988

De zaal in de westzijde. We zien een fraaie schoorsteenmantel met hiernaast wat details en rechts de oude stadsmuur uit 1229 met schietgaten. In de zaal hangen portretten van de overleden zanger/acteur en oud-student Jeroen Willems.

De Toneelacademie verzorgt vijf opleidingen: Acteren, Performen, Regisseren, Theatervormgever en Doceren. De theorie wordt gegeven in lokalen in het oude deel.

Maar om de vaardigheden te leren is er heel veel praktijk nodig en daarvoor zijn er oefenruimtes als technische ruimtes, theaterzalen, geluidsdichte studio's, spiegelzalen enzovoort.

Zo is er wekelijks een uur technische stemles. Dan moeten de studenten onderstaande tekst declameren. Het gaat daarbij zowel om techniek als om expressie. Er zitten heel veel verschillende klanken in de tekst, daardoor is die erg geschikt voor deze lessen. Een zeepijn is overigens een soort pijnboom die in de duingebieden voorkomt. De tekst is van Maria Barendrecht-Hoen, 1946.

'Daar staat in de duinen een oude, kromgegroeide zeepijn, mishandeld door de wind. Verwonderd staat men te kijken hoe hij het voorjaar uit zijn takken laat kruipen, zo groen en zo geel zijn de jonge loten en de stuifmeelbloemen, helder afstekend tegen het donkere groen van de dennennaalden en het blauw van de lucht. Daar staan de Oostenrijkers met hun knoppen, helder glinsterend van hars, en de spar, onze kerstboom, die in zijn bloeitijd is bezaaid met lichtrood gekleurde, aardbeiachtige kaarsjes.'

Declameer de tekst zelf eens en proef hoe de klanken zich vormen. En geniet intussen van het mooie proza.

De studenten moeten niet alleen met een hoge stem kunnen praten, maar ook met een lage. Niet alleen met hun eigen tongval, maar ook met een neutrale of met een bijzonder accent. Niet alleen binnensmonds, maar ook luid en duidelijk. En vocale oefeningen om te leren om de stem los te maken. En oefeningen om de ademhaling te beheersen. En leren om naar jezelf te luisteren want dan kun je jezelf corrigeren. Vandaar de lessen. En dat is dan alleen nog maar de stem. De opleiding is geen kleinigheid.

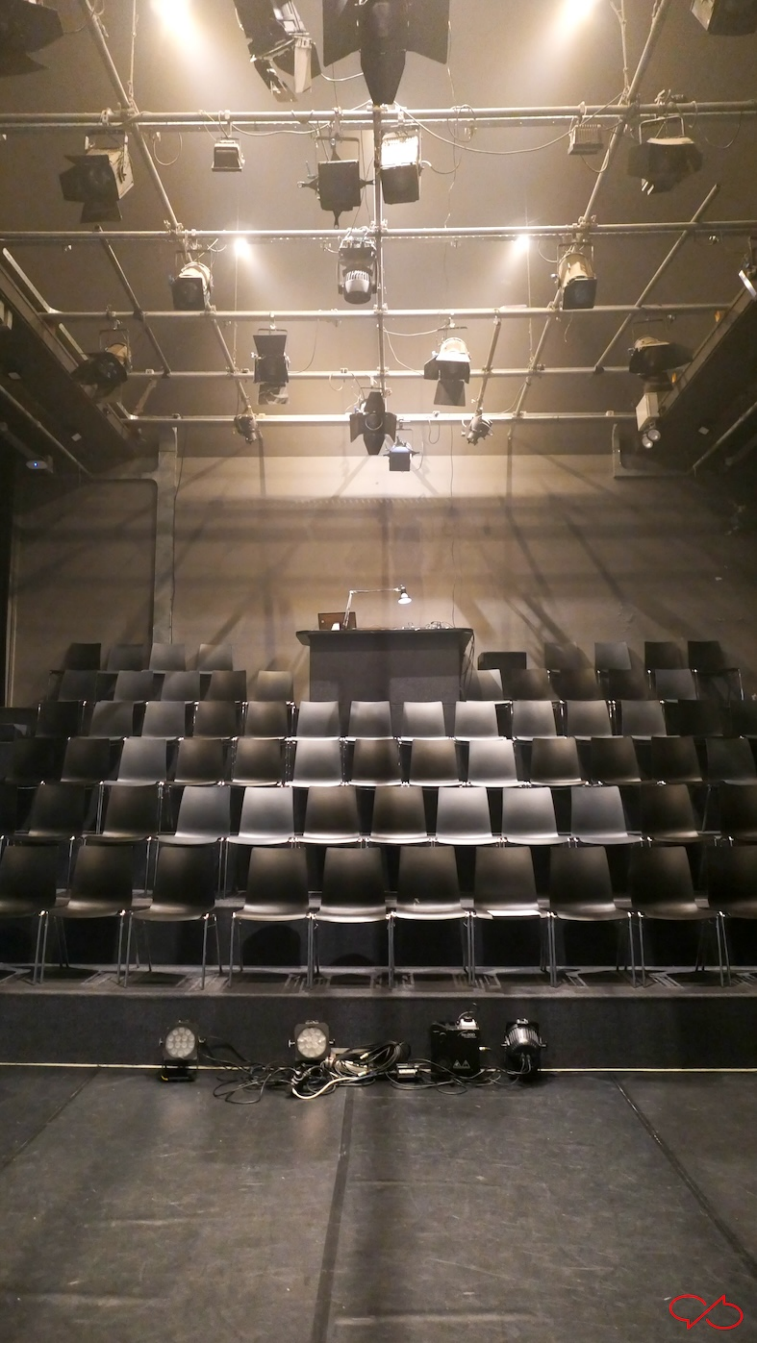

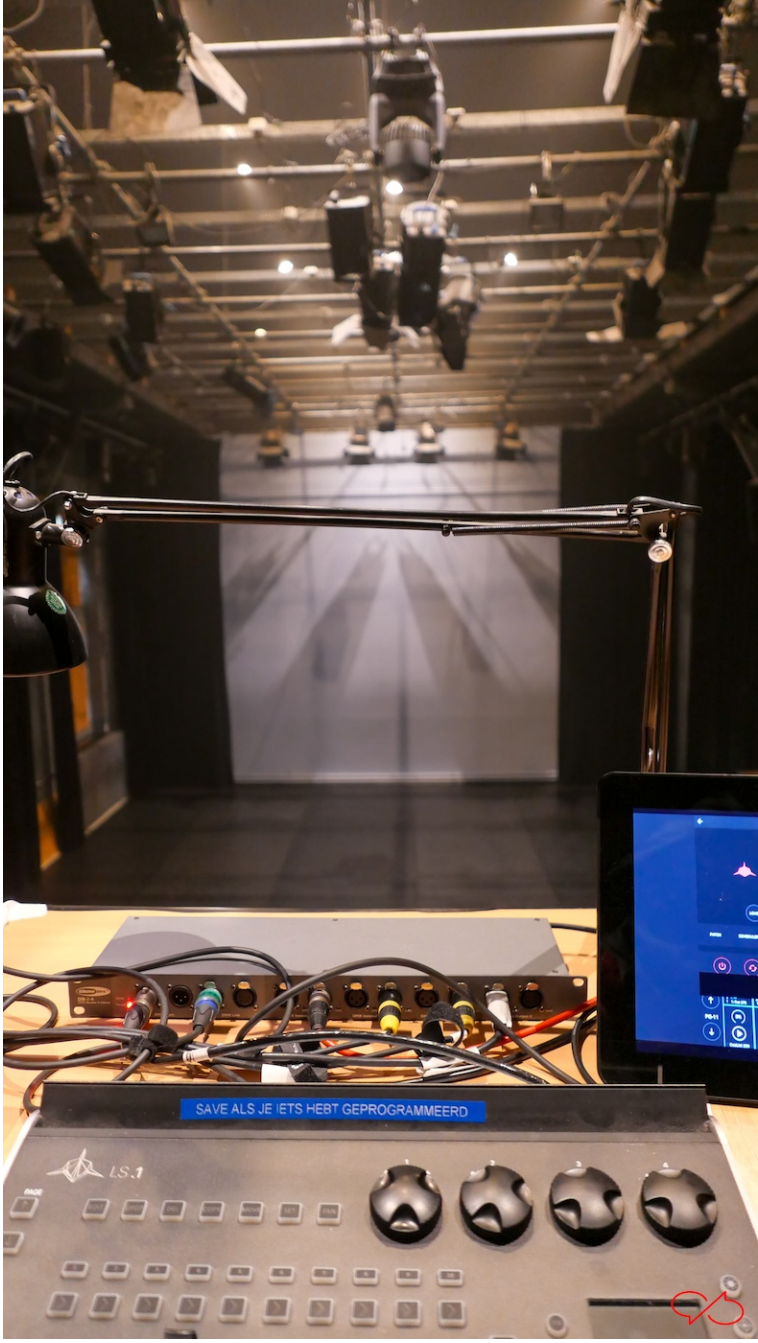

Hier zien we twee foto's van de Zwarte Zaal. Daar is geen daglicht, alleen spots die precies gericht worden op degenen die daar oefenen. Die worden niet afgeleid en moeten zich volledig concentreren op hun werk. Er worden wel voorstellingen gegeven voor publiek, vandaar de theateropstelling.

Hierboven de zaal voor lessen beweging. Er hangen spiegels zoals bij lesruimtes voor ballet, hoewel er vrijwel geen ballet gegeven wordt.

En een hoekje van een technische ruimte: kilometers kabels, generatoren, versterkers, luidsprekers, statieven en een beheerder.

Een oefenruimte voor performers. De performer gebruikt op individuele wijze de expressie van zijn lichaam en zijn stem om zijn boodschap tot uitdrukking te brengen. En daarvoor kan hij alle bestaande theatervormen gebruiken, maar ook op zoek gaan naar andere mogelijkheden van bijvoorbeeld nieuwe media. Het groene scherm, is een zogenaamde *chromakey* of *greenscreen*: op de plaats van het groen kan een ander beeld ingevuld worden. Dat gebeurt in een computer dat voorgrond en ander beeld combineert. Hiernaast nog een oefenruimte.

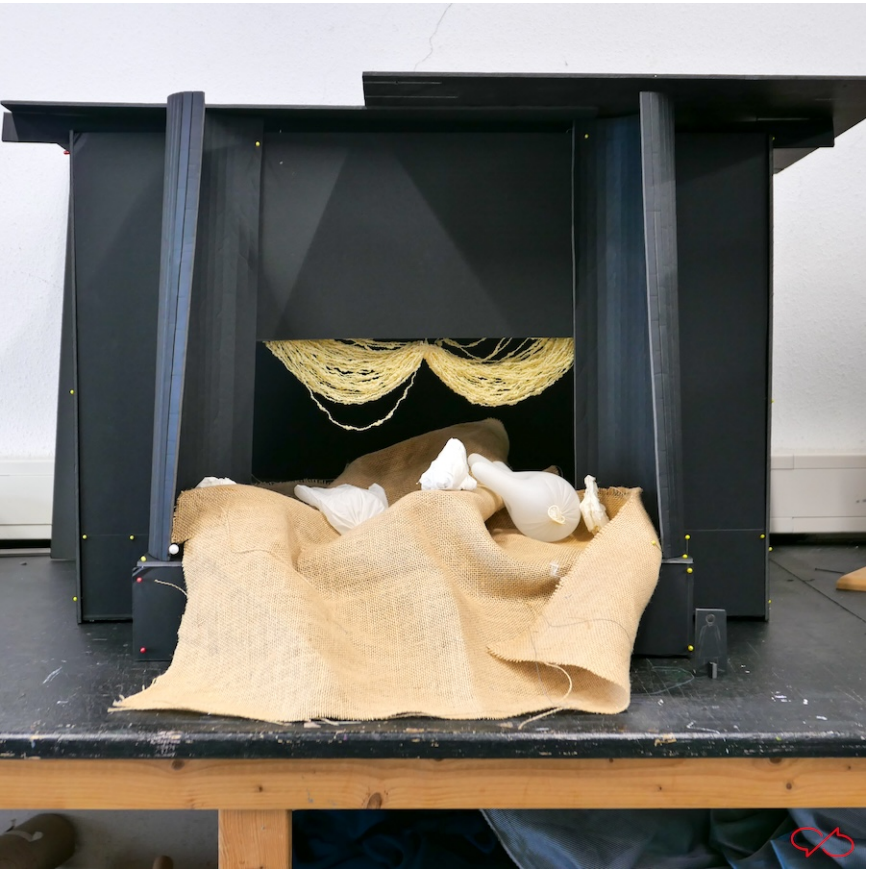

Binnen de opleiding Theatervormgever zijn twee deelgebieden: Scenografie en Kostuumontwerp

De scenograaf ontwerpt die onderdelen van een toneelproductie die de sfeer van de scènes bepalen. Daarbij gaat het om rekwisieten, kostuums, decor, belichting en achtergrondgeluiden. Kortom: dat wat het publiek ziet en hoort.

Er worden decors ontworpen en op schaal gebouwd. Het ontwerpproces begint met tekeningen. Die zien er misschien wat kinderlijk uit, maar dat is alleen in deze fase om de gedachten te bepalen. De uitwerking is vaak groot en uitgebreid. En er worden kostuums ontworpen en vervaardigd.

Op de volgende pagina's de grote theaterzaal, ook toegankelijk voor publiek.

Anne-Wil Blankers (afgestudeerd in 1963): '...je moet jezelf, voordat je het toneel opgaat, achterlaten in de coulissen.'

De rekwisieten in een ruimte vol avontuur.

En de bibliotheek, ook avontuur, maar strak geordend.

De academie is bijzonder trots op alle oud-studenten, de alumni. In een gang zijn groepsfoto's uit allerlei leerjaren en op de website is een compleet overzicht sinds 1954: https://www.toneelacademie.nl/nl/studenten/2024

Het studeren aan de academie is geen kleinigheid. Jaarlijks melden zich honderden kandidaten aan waar maar een kleine groep van wordt toegelaten; de selectie is erg streng. En wie mag starten, wacht een tijd van keihard werken. Vaak begint men om 9 uur 's ochtends en is om 9 uur 's avonds het lesprogramma voor die dag afgelopen.

Al sinds jaar en dag is café Tribunal de stamkroeg van de studenten. Billy Joels Pianoman is nog steeds favoriet. En wie er niet op de tafels gedanst heeft, studeerde vast ergens anders.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 13.5.1
Opmaak: Apple Pages 14.2
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele